

**Міністерство освіти і науки України
Головне управління освіти і науки Черкаської облдержадміністрації
Департамент освіти та гуманітарної політики
Черкаського міськвиконкому
Черкаська спеціальна загальноосвітня
школа-інтернат Черкаської обласної ради**

Програма курсу «Основи здоров'я» для 5-9 класів допоміжної школи

м. Черкаси, 2009 рік

Автор

Черноусова Н.М., вчитель «Основ безпеки життєдіяльності» Черкаська спеціальна загальноосвітня школа-інтернат Черкаської обласної ради

Рецензенти

Андрющенко Т.К., кандидат педагогічних наук завідувач кафедри освітнього менеджменту і педагогічних інновацій;

Верба Н.М., консультант дефектолог олігфренопедагог ЧОПМПК;

Ярова В.Д., завідувача кабінетом основ здоров'я і фізичної культури

Затверджено на засіданні Вченої ради інституту.
Протокол №2 від 05.06. 2009 року

Пояснювальна записка

Інтегрований предмет «Основи безпеки життєдіяльності» передбачає формування мотивації щодо збереження та зміцнення здоров'я, формування навичок безпечної поведінки.

Мета предмета «Основи безпеки життєдіяльності»: формування в учнів ціннісного ставлення до свого життя і здоров'я, оволодіння основами здорового способу життя, навичками безпечної для життя і здоров'я поведінки.

Програма розроблена для впровадження у закладах спеціальної освіти, зокрема у навчальних закладах для дітей з порушенням інтелектуального розвитку. Оскільки школа є спеціальною, нам доводиться адаптувати Програму з основ безпеки життєдіяльності для загальноосвітніх навчальних закладів України до умов і вимог навчання дітей з вадами розумового розвитку. Для дітей з вадами інтелектуального розвитку Міністерством освіти і науки України розроблена програма інтегрованого курсу «Основи здоров'я» для вивчення у початкових класах допоміжної школи. Для учнів 5-9 кл. допоміжної школи адаптованої програми не створено. Це викликало потребу в написанні даної авторської програми для поліпшення роботи учителів предметників, які працюють в подібних школах.

В основу нашої програми покладене спрощення при викладенні навчального матеріалу та доступний для дітей з вадами психофізичного розвитку рівень заглиблення, конкретизації, узагальнення.

Основним завданням викладання предмету ОБЖД у допоміжній школі є виховання в учнів поняття про людину як найвищу цінність суспільства та ознайомлення з чинниками, що впливають на її життя і здоров'я. В більшості випадків вони породжуються самою людиною: її діяльністю, співіснуванням з природою, науково-технічним прогресом.

Завданням курсу «ОБЖД» є:

- формування в учнів уявлень і понять про здоров'я людини та його ознаки;
- мотивація здорового способу життя, що включає: збереження і зміцнення здоров'я, показати учням значення складових здоров'я, надати можливість дітям визначитися в правильності чи хибності ставлення до власного здоров'я, спонукати їх до мислення, обговорення і здобуття інформації про шляхи передачі та ступені ризику зараження ВІЛ, профілактику ВІЛ-інфікування;
- забезпечення знань, умінь та навичок особистої гігієни та профілактики травматизму під час навчальної праці, соціально-корисної праці та відпочинку;
- ознайомлення учнів з впливом раціонального харчування, рухової активності та загартування організму на здоров'я людини;
- забезпечення знань, умінь, навичок безпеки життєдіяльності у школі, удома, на вулиці та під час відпочинку;
- формування в учнів екологічної свідомості;

- формування в учнів громадської свідомості;
- виховання позитивних якостей особистості (співчуття, доброзичливості, охайності, дисциплінованості, обережності, уважності, спостережливості та ін.)

Корекційно-розвиткові завдання:

- формування мотиваційної основи вивчення курсу;
- розвиток логічного мислення, вміння аналізувати, робити висновки та узагальнювати інформацію;
- розвиток причинно-наслідкового мислення при вирішенні пізнавальних завдань;
- розвиток пам'яті в процесі відтворення назв, нових термінів;
- розвиток пам'яті та уваги при роботі над індивідуальними завданнями;
- розвиток аналітичного мислення учнів;
- розвиток просторового мислення та орієнтування;
- розвиток зв'язного усного монологічного мовлення при відтворенні вивченого матеріалу;
- розвиток письмового мовлення при складанні нарису за власними спостереженнями;
- розширення активного словника;
- розвиток відтворюючої та творчої уяви;
- корекція вміння зв'язно, змістовно висловлювати свою думку;
- корекція м'язів рук, зору, слуху, мови;
- корекція психофізичних вад учнів;
- розвиток самосвідомості учнів при визначенні життєвих планів

Навчальна програма побудована на основі інтегрованого поєднання елементів знань щодо збереження і захисту життя та зміцнення здоров'я людини.

Зміст тем розгорнуто відповідно до адаптованого Державного стандарту базової середньої освіти. До кожної теми розділу програми визначені обов'язкові результати навчання, націлені на досягнення учнями здоров'язберігаючої, соціальної, загальнокультурної та інших компетентностей.

Особливістю програми є те, що вона передбачає вироблення у дітей алгоритму поведінки у певних життєвих ситуаціях. Тому в ній повторюються кожного року одні і ті ж теми з різною мірою заглиблення, розширення, практичної спрямованості.

Відповідно до цього зміст програми складається з трьох розділів:

- I. Здоровий спосіб життя.
- II. В навколишньому середовищі.
- III. Серед людей.

Перший розділ («Здоровий спосіб життя») містить інформацію про: вплив природного середовища на здоров'я людини, безпечне використання природних факторів для оздоровлення організму, основні способи та правила загартування, емоційне здоров'я, раціональне збалансоване харчування та дотримання при цьому гігієнічних вимог; у другому розділі («В навколишньому середовищі») висвітлюються екологічні проблеми суспільства, організація дорожнього руху, пожежна безпека, безпека у побуті, перебування дитини в автономній ситуації, правила поводження з незнайомими речовинами, поведінка дитини в екстремальній ситуації, під час стихійних лих; у третьому розділі («Серед людей») викладено матеріал про здоровий відпочинок дитини вдома, на природі, безпечна поведінка дитини на вулиці, при виявленні небезпечних предметів, вміння володіти собою при вирішенні та попередженні конфліктних ситуацій, правила поведінки під час масових заходів, розглядається роль Держави у захисті життя та гідності громадян, правова відповідальність неповнолітніх за скоєні злочини.

Зазначені розділи програми є наскрізними для вивчення у 5-9 класах допоміжної школи, проте зміст та обсяг подачі інформації збільшується відповідно до зростаючих вимог та року навчання розумово відсталих дітей.

Конкретним результатом навчання має бути розвиток психосоціальних навичок учнів, а саме: уміння приймати рішення, розв'язувати проблеми, критично мислити, спілкуватися, підвищувати самооцінку та почуття гідності, протистояти негативному психологічному впливові, долати емоції та стреси, розвивати співчуття до інших, адекватно відчувати себе в соціальному середовищі.

Програма інтегрованого предмета ОБЖД має прикладний характер, що обумовлює її реалізацію на основі наступних компонентів:

- мотиваційний (поєднує в собі знання по збереженню життя і здоров'я з ціннісними орієнтаціями на задоволення соціально значимих і особистісно орієнтованих потреб);
- операційний (поєднує в собі засоби, методи і форми організації діяльності, способи планування і регулювання її перетворювальними процесами);
- інформаційний (поєднує в собі знання про фізичну, соціальну, психічну, духовну складові здоров'я, основні умови й способи його збереження і зміцнення, основні засади здорового способу життя та безпеки життєдіяльності).

Особистісна орієнтованість при вивченні предмета здійснюється через зміст навчального матеріалу. Запорукою формування здорової особистості учня є взаєморозуміння, взаємоповага, толерантність, творча співпраця всіх учасників навчального процесу. Увага вчителя при роботі з розумово відсталими дітьми має бути зосереджена на проведенні занять з використанням методів навчання, що ґрунтуються на активній участі всіх учнів: обговорення, мозковий штурм, рольові ігри, дискусії, інтерв'ю, розгляд і аналіз конкретного випадку, робота в групі, індивідуальні диференційовані завдання.

Особливу увагу приділяємо позитивній мотивації учнів на вибір здорового способу життя та активну, щоденну і поступальну їх дію за правилами й вимогами збереження цього життя й зміцнення здоров'я.

В ході реалізації програми інтегрованого предмета ОБЖД для дітей з психофізичними вадами зміст кожного компонента відпрацьовується за логікою поетапного формування особистості відповідно до вікових особливостей школярів.

Успішна реалізація програми інтегрованого предмета ОБЖД можлива лише при дотриманні наступних принципів:

- 1) збагачення змісту інтегрованого предмета, емоційним, особистісно значимим матеріалом;
- 2) використання інтерактивних методів навчання;
- 3) стимулювання позитивних інтелектуальних почуттів учнів, послідовну диференціацію та індивідуалізацію вивчення цього предмета;
- 4) відпрацювання практичних дій при вивченні кожної теми;
- 5) створення умов для активного діалогу між учасниками – партнерами навчально-виховного процесу (учнів, учителів, членів сім'ї, громади) та виховання розумово обмежених учнів тільки на позитивних прикладах, побудова позитивної лінії поведінки й ціннісного відношення до свого життя і здоров'я.

Наша програма з ОБЖД для 5-9 класів допоміжної школи відрізняється від такої програми для масової школи корекційно-виховною спрямованістю, концентричністю подання навчального матеріалу, практичною спрямованістю, пов'язаною з підготовкою розумово-відсталих учнів до життя та праці, специфікою методів навчання.

Програма з ОБЖД складена з урахуванням міжпредметних зв'язків і наступності у навчанні.

Систематична словникова робота на уроках ОБЖД передбачає поглиблення словникового запасу учнів допоміжної школи, збагачує їх уявлення про соціальні, фізичні, психічні та духовні явища, а також допомагає правильно вживати слова з цієї тематичної групи.

Програма побудована у вигляді таблиці, що містить три колонки, де у першій наводиться зміст навчального матеріалу, у другій – навчальні досягнення учнів, у третій – спрямованість корекційно-розвивальної роботи.

У процесі вивчення ОБЖД в допоміжній школі передбачаємо використання диференційованого підходу до учнів, різну вимогливість до знань залежно від їхнього загального розвитку та індивідуальних можливостей засвоєння навчального матеріалу.

Дана програма пройшла практичну перевірку протягом чотирьох років в Черкаській спеціальній загальноосвітній школі-інтернаті Черкаської обласної ради і пропонується до використання як наукова основа для оптимізації навчання і виховання учнів 5-9 класів допоміжних шкіл. Матеріал для даної розробки зібраний, опрацьований і проаналізований автором - вчителем ОБЖД цієї школи.

5 клас
(17,5 год, 0,5 год на тиждень)

№ з/п	К-сть годин	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
	3,5 год	Розділ I. Здоровий спосіб життя		
1		<p>Гігієна харчування. Ознаки та причини харчових отруень. Ознаки неякісного стану продуктів харчування (неприємний запах та вигляд продуктів, порушення цілісності упаковки). Попередження харчових отруень: - вживання свіжої якісної їжі; - визначення придатності продуктів, що купують у магазині (перевірка цілісності упаковки, дати виготовлення та терміну використання продуктів); - дотримання правил зберігання та використання продуктів харчування; - попередження отруєння грибами</p>	<p>Учні повинні знати: - про харчові отруєння та їх причини; - про правила запобігання харчовим отруєнням та отруєнням грибами</p> <p>Учні повинні вміти: - знаходити ознаки неякісного стану продуктів харчування (за запитаннями вчителя); - дотримуватись елементарних правил попередження харчових отруень</p>	<p>Формування понять про харчові отруєння та отруєння грибами. Розвиток мислення на основі формування вмінь визначати ознаки неякісного стану продуктів харчування. Розвиток мислення на основі засвоєння правил запобігання харчовим отруєнням та отруєнням грибами</p>
2		<p>Шкідливі звички. Токсичні речовини (клей, фарби, розчинники, суміші-дезодоранти), негативний вплив токсичних речовин на організм людини. Руйнівна сила токсичних речовин.</p>	<p>Учні повинні знати: - про шкідливий вплив токсинів на організм людини; - про виникнення залежності від токсичних речовин, неприпустимість їх вживання;</p> <p>Учні повинні вміти: - відмовитись від небезпечних пропозицій</p>	<p>Розвиток знань дітей щодо корисних і шкідливих впливів на здоров'я. Розвиток сприймання та мислення на основі формування вмінь визначати руйнівний вплив на здоров'я людини токсичних речовин.</p>

3		<p>Сторонні предмети. Поняття стороннього предмету (гудзики, мілкі іграшки, кісточки фруктів, риби, вітаміни-драже, комахи) Правила допомоги при попаданні сторонніх предметів у ніс, вуха, дихальні шляхи. Паніка та її негативні наслідки при вилученні сторонніх предметів з носа, вух, дихальних шляхів.</p>	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - про сторонні предмети, що можуть попасти в ніс, вуха, дихальні шляхи (гудзики, мілкі іграшки, кісточки фруктів, риби, вітаміни-драже, комахи); - про існування медичних відділень, де зможуть надати першу допомогу при попаданні сторонніх предметів в ніс, вуха, дихальні шляхи; - про правила допомоги при попаданні сторонніх предметів у ніс, вуха, дихальні шляхи (з допомогою вчителя) <p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - надавати першу домедичну допомогу при попаданні сторонніх предметів у ніс, вуха, дихальні шляхи; - опанувати власними емоціями при виникненні нещасного випадку 	<p>Розвиток просторового орієнтування на прикладі вивчення теми „Сторонні предмети”.</p> <p>Розвиток мислення учнів шляхом виявлення причинно-наслідкових зв'язків між попаданням сторонніх предметів в ніс, вуха, дихальні шляхи та руйнівними наслідками цього для здоров'я дитячого організму.</p> <p>Розвиток самостійності, уміння орієнтуватися в соціумі.</p>
	7 год	Розділ II. В навколишньому середовищі		
4		<p>Безпека руху пішохода. Оглядовість. Поняття оглядовості. Дорога з обмеженою оглядовістю (крутий поворот дороги; перешкоди, що заважають оглядовості дороги, жвавий автомобільний рух). Місця виїзду автомобілів із дворів, автостоянок).</p>	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - про особливості дороги з обмеженою оглядовістю, дороги за несприятливих умов; <p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - наводити приклади місць з обмеженою оглядовістю по дорозі до школи; - пояснювати причину несприятливого 	<p>Розвиток умінь уявляти образ реальної місцевості за малюнковою опорою.</p> <p>Розвиток зорового сприймання шляхом ознайомлення учнів зі знаком «Рух пішоходів заборонено», «Слизька дорога», світлоповертаючими елементами, тощо.</p> <p>Розвиток мислення та зв'язного мовлення шляхом навчання давати</p>

		Дорога за несприятливих умов. Недостатня оглядовість на дорогах (опаді, туман, сутінки, темна пора доби тощо). Дорога зі слизькою поверхнею (дощ, сніг, ожеледиця).	переходу (за допомогою вчителя); - скласти найбільш безпечний маршрут від дому до школи та зворотнього шляху з визначенням небезпечних ділянок з обмеженою оглядовістю	повні відповіді на запитання умов обмеженої оглядовості та дороги за несприятливих умов.
5		Правила безпечного переходу доріг в місцях з обмеженою оглядовістю.	Учні повинні знати: - про правила переходу дороги з обмеженою оглядовістю, дороги за несприятливих умов (недостатня видимість на дорозі: опаді, туман, сутінки, темна пора доби тощо); Учні повинні вміти: - наводити приклади правильного переходу дороги з обмеженою оглядовістю із власного життєвого досвіду (з допомогою вчителя); - не розгубитися під час небезпечної ситуації	Розвиток мислення та зв'язного мовлення шляхом навчання давати відповіді на запитання при визначенні правил переходу доріг з обмеженою оглядовістю та дороги за несприятливих умов. Розвиток сприймання, актуалізації уваги та формування навичок визначення послідовності дій під час переходу доріг за несприятливих умов та з обмеженою оглядовістю. Розвиток уявлень про небезпечні місця переходу доріг по маршруту до школи з власного життєвого досвіду.
6		Я пасажир. Види громадського транспорту: - наземний транспорт (автобус, тролейбус, трамвай, маршрутне таксі); - залізничний транспорт (поїзд); - підземний транспорт (метро); - повітряний транспорт (літак) Призначені місця зупинок наземного громадського транспорту (облаштування та позначення зупинок, правила очікування	Учні повинні знати: - хто такі пасажирів; - про види громадського транспорту; - про правила очікування транспорту на громадських зупинках, посадки та висадки з транспорту Учні повинні вміти: - розповісти про види громадського транспорту, якими користуються, щоб дістатися до школи (з допомогою вчителя); - користуватися	Розвиток в учнів уявлень про те, хто такі пасажирів; про громадський транспорт, його види, призначені місця зупинок. Розвиток зв'язного мовлення на основі навчання давати відповіді на запитання про види транспорту, які використовують у повсякденному житті. Розвиток образної пам'яті на основі вивчення облаштування зупинок наземного і підземного транспорту.

		<p>транспорту, посадки та висадки пасажирів на зупинці)</p>	<p>місцями зупинок наземного та підземного транспорту;</p> <ul style="list-style-type: none"> - розповідати про облаштування зупинок наземного та підземного транспорту (за малюнковою опорою); - розповідати про призначення аеропорту (за малюнковою опорою) 	
7		<p>Правила поведінки пасажирів.</p> <p>Правила поведінки пасажирів у салоні громадського транспорту:</p> <ul style="list-style-type: none"> - триматися за поручень; - не штовхатися, не пустувати, не розмовляти голосно в салоні; - не заважати водію; - поступатися місцем інвалідам, пасажиром з дітьми, вагітним жінкам, людям похилого віку; - готуватися до виходу заздалегідь; - не перешкоджати зачиненню дверей, не спиратися на них; - не виглядати з вікон; - не вистрибувати з транспорту, що рухається. 	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - про правила посадки та висадки пасажирів на зупинці <p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дотримуватися правил поведінки пасажирів у салоні громадського транспорту; - визначати місця підвищеного ризику у салоні громадського транспорту 	<p>Розвиток пам'яті під час вивчення правил поведінки пасажирів у салоні громадського транспорту.</p> <p>Розвиток зв'язного мовлення шляхом збагачення словникового запасу новими словами та виразами (салон, інвалід, триматися за поручень тощо).</p> <p>Розвиток особистісних якостей (співчуття, зосередженості, стриманості, обережності)</p>
8		<p>Екологічні проблеми природного середовища.</p> <p>Взаємозв'язок людини і природи. Природні стихійні лиха. Уявлення про природні стихійні лиха. Гроза. (грим, блискавка, вітер, злива). Небезпечність грози для</p>	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - про взаємозв'язок людини і природи; - про природні стихійні лиха; - про небезпечність грози, снігопаду, повені за допомогою вчителя) - правила безпечної 	<p>Розвиток пам'яті та мовлення на основі вивчення правил безпеки під час грози, зливи, снігопаду, повені.</p> <p>Розвиток мислення шляхом виявлення причинно-наслідкових зв'язків між природними стихійними лихами та їх наслідками для населення.</p>

		людини. Правила безпеки під час грози у лісі, у полі, біля води, вдома, на вулиці. Снігопад. Правила безпечної поведінки під час снігопаду на вулиці, у лісі. Природні вісники стихійних лих. Повінь. Місця, де найчастіше буває повінь (населені пункти, розташовані біля річок). Наслідки повені. Евакуація людей під час повені.	поведінки під час грози, снігопаду, повені; Учні повинні вміти: - визначати місця, у яких найчастіше буває повінь, аналізувати її наслідки (за малюнковою опорою); - за природними вісниками передбачати можливе наближення стихійних лих (поведінка звірів, птахів, комах); - правильно діяти, уникати паніки в період евакуації людей під час стихійних лих	Розширення словникового запасу новими словами та виразами (стихія, блискавка, повінь, евакуація населення, природні барометри тощо). Розвиток спостережливості на прикладі знань про особливості поведінки представників фауни перед змінами в погоді. Розширення уявлення про евакуацію населення та роботу рятувальних служб.
9		Пожежна безпека. Дії при загоранні електропроводки, короткому замиканні, механічному пошкодженні електроприладів. З'ясування причин виникнення пожежі внаслідок загорання електропроводки, короткого замикання, механічного пошкодження електроприладів. Засвоєння правил безпечного поводження під час пожежі. Обговорення малюнків з метою з'ясування причин виникнення пожежі, самозахисту та одержання допомоги в разі потреби.	Учні повинні знати: - мати початкові уявлення про електричний струм; - про дії, внаслідок яких може виникнути пошкодження електропроводки, коротке замикання та пошкодження електроприладів (за малюнковою опорою); - про загрозу життю недбалим використанням електричних приладів; - як діяти при появі чадного газу, ураженні струмом Учні повинні вміти: - правильно користуватися електроприладами; - оцінити ситуацію при виникненні пожежі та почати діяти	Розвиток просторового орієнтування на прикладі орієнтування у темряві. Розвиток пам'яті під час заучування послідовності дій при: - загоранні електропроводки; - короткому замиканні; - механічному пошкодженні електроприладів; - безпечному користуванні електроприладами. Розвиток та виховання особистісних якостей (уважності, обережності, спостережливості). Розвиток мислення на основі формування вмій аналізувати та визначати дії при самозахисті від пожежі та отриманні допомоги в разі потреби.
10		Дитина в автономній ситуації. Дії, за наслідками яких	Учні повинні знати: - про небезпечність	Розвиток уявлень про дії, за наслідками яких дитина може опинитися у

		дитина може опинитися у закритому обмеженому просторі (меблі, холодильник, підвал, дах, схованки в снігу, землі, глинищі, піску, ліфті, кінозалі тощо). Небезпека використання відкритого вогню у обмеженому просторі. Способи повідомлення про своє місцезнаходження. Дії свідків надзвичайної ситуації щодо її усунення.	ігор, що можуть призвести до потрапляння до закритого простору, з якого важко вибратися (з малюнковою опорою); - про наслідки користування відкритим вогнем у обмеженому просторі (за допомогою вчителя); - про необхідність опанування своїми почуттями під час знаходження в закритому просторі; - про повідомлення місця свого знаходження в ситуації автономії Учні повинні вміти: - опанувати своїми емоціями при виникненні небезпеки; - надати домедичну допомогу при визволенні з автономної ситуації, покликати на допомогу дорослих	закритому обмеженому просторі. Розвиток мислення та зв'язного мовлення шляхом навчання давати відповіді на запитання про наслідки користування відкритим вогнем у обмеженому просторі. Розвиток точності пам'яті здійснюється на основі відтворення свідком місця перебування товариша в ситуації автономії в процесі ділової гри (з малюнковою опорою)
	7 год	III. Серед людей.		
11		Правила безпечної поведінки дитини на вулиці. Вибухонебезпечні предмети (аерозольні балончики, петарди, ракетниці тощо). Застережливі написи («Берегти від вогню!», «Не проколювати після використання!», «Не розпилювати поблизу відкритого вогню!» тощо) та застережні знаки («легкозаймиста речовина», «отруйна речовина» Місця небезпечних	Учні повинні знати: - про загрозу вибухонебезпечних предметів; - про призначення вибухонебезпечних предметів, називати їх за таблицею; - розповідати про місця небезпечних прогулянок (за малюнковою опорою); - про необхідність попередження дорослих про місце майбутньої прогулянки Учні	Розвиток сприймання та мислення на основі формування вміння визначати місця небезпечних прогулянок. Розвиток уваги, зорової пам'яті при вивченні вибухонебезпечних предметів. Виховання спостережливості та обережності.

		прогулянок (поле, яр, ліс, пустир, захаращені місця, сміттєзвалища, будівництво тощо)	повинні вміти: - діяти в ситуації небезпеки, виявленні вибухонебезпечних предметів	
12		Як себе поводити при втраті ключів від квартири. Місця зберігання ключів від квартири. До кого звернутися по допомогу (сусіди, родичі, міліціонер, продавець магазину, працівник аптеки)	Учні повинні знати: - орієнтовні місця зберігання ключів від квартири; - про поведінку при втраті ключів від квартири (знайденні) Учні повинні вміти: - користуватися ключами від житла та зберігати їх; - визначати небезпеку втрати ключів та можливі наслідки; - аналізувати ситуацію і знати до кого можна звернутися за допомогою у разі зникнення ключів (за малюнковою опорою)	Розвиток мислення на основі формування послідовності дій при втраті ключів від квартири. Розвиток зв'язного мовлення на основі складання плану дій при втраті ключів від квартири.
13		На відпочинку. Зимові ігри і розваги на свіжому повітрі. Безпека на льоду. Основні правила поведіння на льоду. Рибалка на кризі, катання на ковзанах, санчатах, лижах з гірки на лід. Небезпечність льодоходу. Небезпека ходіння по льоду у період потепління, ожеледиці. Ополонка. Як допомагати собі вибиратися з неї.	Учні повинні знати: - про можливі небезпеки під час катання на ковзанах, лижах з гори на льодову поверхню води, підльодного лову, льодоходу; - про правила самопомоги під час потрапляння в ополонку (за допомогою вчителя); Учні повинні вміти: - правильно діяти під час потрапляння на кригу, в ополонку - опанувати свої емоції в екстремальній ситуації	Розвиток мислення шляхом формування причинно-наслідкових зв'язків між недотриманням правил безпеки на льоду і нещасним випадком під час зимового відпочинку. Розвиток навичок здійснення першої допомоги при потрапленні в ополонку
14		Умови здорового відпочинку в	Учні повинні знати:	Розвиток пам'яті та логічного мислення при

		<p>приміщенні. Умови здорового сну. Повноцінний відпочинок удень та вночі. Значення активного відпочинку в приміщенні для здоров'я людини.</p>	<p>- про умови здорового відпочинку в приміщенні (провітрювання кімнати, вологе прибирання, дотримання правил особистої гігієни, відповідність одягу температурі в приміщенні);</p> <p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - виконувати умови здорового сну (дотримання правил особистої гігієни, чиста постільна білизна, відсутність сторонніх подразників); - вибирати відповідний температурним умовам одяг для відпочинку в приміщенні; - розуміти необхідність здорового відпочинку в приміщенні 	<p>виконанні практичних завдань. Розвиток елементів самостійності в діяльності. Розвиток особистісних якостей (охайності, пунктуальності, дисциплінованості, послідовності).</p>
15		<p>Безпека у натовпі. Поведінка під час проведення масових заходів (свят, спортивних змагань, колективних походів, екскурсій, поїздок у переповненому транспорті). Вибір зручного одягу для перебування у натовпі. Як себе поводити, коли ти випадково загубився у натовпі.</p>	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - про правила безпечної поведінки під час проведення масових заходів (за малюнковою опорою); - які речі треба одягати, коли збираєшся перебувати у натовпі (за малюнковою опорою); - про дотримання правил безпеки у натовпі <p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вибирати зручний одяг для перебування у людних місцях; - до кого звернутися за допомогою, якщо загубився у натовпі; - захистити себе і 	<p>Розвиток уважності та обережності. Розвиток мислення на основі формування вмінь аналізувати та визначати дії, у випадку коли ти випадково загубився у натовпі.</p>

			швидко підняти під час випадкового падіння у натовпі	
16		Правила поведінки у школі. Як себе поводити на перервах, під час рухових ігор, спортивних змагань, екскурсій. Правила попередження травматизму у школі.	Учні повинні знати: - правила поведінки у школі, чому їх потрібно виконувати; - як себе поводити під час травмування Учні повинні вміти: - передбачати наслідки порушення правил поведінки	Розвиток пам'яті на основі пригадування правил поведінки школяра. Розвиток просторового орієнтування на місцевості.
17		Правила попередження конфліктних ситуацій у спілкуванні (спілкування без слів, щирість і тактовність, доброзичливість, гарні манери, уміння говорити, уміння слухати, сором'язливість.)	Учні повинні знати: - правила ввічливості з метою самовдосконалення та самовиховання Учні повинні вміти: - культурно спілкуватися з друзями, однокласниками, з різними знайомими і незнайомими людьми, бути доброзичливими; - налагоджувати добрі стосунки з оточуючими людьми	Розвиток вміння попереджувати конфліктні ситуації у спілкуванні з однолітками, друзями, з різними знайомими і незнайомими людьми. Розвиток навичок культури спілкування зі старшими та молодшими школярами, знайомими і незнайомими людьми. Виховання позитивного ставлення до оточуючих (щирості, тактовності, доброзичливості, уміння говорити, уміння слухати, сором'язливості)

6 клас
(17,5 год, 0,5 год на тиждень)

№ з/п	К-сть годин	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
	5,5	Розділ І. Здоровий спосіб життя		
1		Вплив природного середовища на здоров'я. Природна зона, в якій ти проживаєш. Сприятливість для здоров'я умов природної зони твого проживання. Різновид корисних для здоров'я страв, які можна	Учні повинні знати: - про вплив природного середовища на здоров'я людини; - про особливості природної зони, у якій проживає та вплив її природних умов на	Розвиток зорової пам'яті та уваги при вивченні нового матеріалу. Розвиток мовлення на основі збагачення словникового запасу новими словами (природне середовище, природна зона, товаровиробник).

		приготувати з продуктів, вироблених в Україні.	здоров'я людини; - про необхідність збереження природи Учні повинні вміти: - розрізняти корисні і шкідливі для здоров'я продукти; - називати корисні страви, приготовані з продуктів, вироблених в Україні (з допомогою вчителя)	
2		Вплив людини на природу. Надбання технічного прогресу (телефон, холодильник, телерадіоапаратура, мийні засоби, фарби, розчинники, вироби із пластмаси тощо). Забруднення ґрунту, повітря і води хімічними речовинами, відходами технологічних процесів та їх вплив на здоров'я людини. Негативний та позитивний вплив діяльності людини на якість води у твоїй місцевості. Стан навколишнього природного середовища у місцевості твого проживання.	Учні повинні знати: - про вплив людини на природу; - про особливості навколишнього природного середовища у місцевості свого проживання; - про цінність та шляхи збереження питної води; - про забруднення ґрунту, повітря і води хімічними речовинами, відходами технологічних процесів Учні повинні вміти: - зберігати природне середовище у місцях свого проживання; - економно використовувати питну воду	Розвиток монологічного мовлення шляхом опису надбань технічного прогресу та його впливу на природу. Розвиток письмового мовлення при складанні нарису за власними спостереженнями «Стан навколишнього природного середовища у місцевості твого проживання». Збагачення активного словника лексикою (екологія, технічний, прогрес, хімічна речовина, відходи технологічних процесів, прісна вода)
3		Продукти. Збалансованість харчування: жири, білки, вуглеводи, вітаміни. Чинники, від яких залежить харчування окремої людини. Термін і умови зберігання продуктів. Типові ознаки неякісної продукції. Хвороби, до яких	Учні повинні знати: - про необхідність збалансованого харчування; - про зміст основних позначок на упаковці продуктів; Учні повинні вміти: - надати домедичну	Уточнення уявлень про збалансованість продуктів харчування (жири, білки, вуглеводи, вітаміни) засобами різноманітної наочності. Розвиток пам'яті шляхом запам'ятовування основних позначок на упаковках продуктів. Розвиток зорової пам'яті

		<p>призводить неякісне, незбалансоване харчування. Типові ознаки хвороб, що викликані вживанням неякісних продуктів харчування. Домедична допомога.</p>	<p>допомогу при харчових отруєннях або кишкових хворобах; - обирати безпечні продукти харчування відповідно особливостям свого здоров'я</p>	<p>під час роботи з малюнковими опорами. Розвиток мислення на основі диференціації і інтеграції чинників від яких залежить харчування окремої людини. Розвиток логічного мислення при встановленні причинно-наслідкових зв'язків.</p>
4		<p>Шкідливі звички. Токсикоманія та способи її профілактики. Як стають токсикоманами (ствердження свого «Я», вплив друзів). До чого призводить шкідливе захоплення.</p>	<p>Учні повинні знати: - про наслідки токсикоманії для особистого здоров'я та вибору майбутньої професії; - про способи залучення до токсикоманії; Учні повинні вміти: - розпізнавати за ознаками токсичне отруєння; - протистояти залученню до захоплення токсикоманією</p>	<p>Розвиток уваги, зорової пам'яті при перегляді науково-популярного фільму про токсичні речовини та їх згубну дію на організм людини. Розвиток зв'язного усного монологічного мовлення при обговоренні проблеми (ствердження свого «Я», вплив друзів). Розвиток логічного мислення при прогнозуванні наслідків вживання токсичних речовин.</p>
5		<p>Сторонні предмети. Поняття стороннього предмету. Правила допомоги при попаданні стороннього предмету у ніс, вуха, дихальні шляхи.</p>	<p>Учні повинні знати: - про сторонні предмети, що можуть попасти в ніс, вуха, дихальні шляхи; - про наслідки попадання стороннього предмету в ніс, вуха, дихальні шляхи; Учні повинні вміти: - надавати першу домедичну допомогу при попаданні сторонніх предметів в ніс, вуха, дихальні шляхи</p>	<p>Розвиток пам'яті та уваги при визначенні поняття стороннього предмету. Розвиток мовлення при обговоренні наслідків попадання стороннього предмету в ніс, вуха, дихальні шляхи. Розвиток логічного мислення. Розвиток узагальнення при вивченні правил допомоги при попаданні сторонніх предметів у ніс, вуха, дихальні шляхи.</p>
	7 год	Розділ II. В навколишньому середовищі		

6		<p>Безпека руху пішохода. Оглядовість. Перехід дороги за умов обмеженої оглядовості дороги із-за автомобіля, що рухається. Місця виїзду автомобілів із дворів, автостоянок).</p>	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - про небезпеки дороги з обмеженою оглядовістю; - про правила переходу дороги за умов обмеженої оглядовості <p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначати місця виїзду автомобілів із дворів, автостоянок за малюнковою опорою; - розповідати про свій маршрут до школи; - наводити приклади небезпечних місць по дорозі до школи, пояснювати небезпеку цих місць 	<p>Формування загального уявлення про дорогу з обмеженою оглядовістю із-за автомобіля, що рухається.</p> <p>Розвиток уваги в процесі визначення місць виїзду автомобілів із дворів, автостоянок за малюнковою опорою.</p> <p>Розвиток пізнавального інтересу.</p> <p>Розвиток узагальнення при формуванні єдиних правил переходу дороги за умов обмеженої оглядовості.</p> <p>Розвиток пам'яті, мовлення шляхом заучування правил переходу дороги за умов обмеженої оглядовості.</p>
7		<p>Перехід дороги за несприятливих умов (темна пора доби, пил, туман, опади, сутінки, тощо). Дорога сі слизькою поверхнею (дощ, сніг, ожеледиця).</p>	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - про правила переходу дороги за несприятливих умов (темна пора доби, пил, туман, сутінки, дощ, сніг, ожеледиця) <p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - користуватися правилами дорожнього руху за несприятливих умов для пішоходів; - розповідати з власного досвіду про особливості переходу дороги за несприятливих умов 	<p>Розширення понять про безпеку руху пішохода.</p> <p>Розвиток мислення та зв'язного мовлення шляхом аналізу ситуацій переходу дороги за несприятливих умов.</p> <p>Розвиток мовлення шляхом розширення й уточнення лексичного запасу словами (темна пора доби, пил, ожеледиця).</p> <p>Розвиток наочно-образного мислення й уяви.</p> <p>Розвиток самостійності під час розповіді з власного досвіду про перехід дороги за несприятливих умов.</p>
8		<p>Посадка та висадка пасажирів з громадського транспорту. Безпека на дорозі. Надземний та підземний перехід. Машини зі спеціальним звуковим сигналом</p>	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - види громадського транспорту, наводити приклади; - особливості надземного та підземного переходу, 	<p>Розширення світогляду при ознайомленні з надземним та підземним переходами дороги.</p> <p>Розвиток логічного мислення при встановленні причинно-наслідкових зв'язків.</p>

		(міліція, пожежна машина, швидка допомога). Острівці безпеки на дорогах.	наводити приклади його застосування в своїй місцевості Учні повинні вміти: - розповісти про сферу застосування машин зі спеціальними звуковими сигналами (міліція, пожежна допомога, швидка допомога); - вміти користуватися острівцями безпеки на дорогах	Розширення уявлень учнів про різноманітність машин за призначенням з метою їх соціальної орієнтації. Розвиток активного словника дітей. Розвиток мислення під час вирішення пізнавальних завдань. Розвиток зв'язного мовлення під час розповіді за планом. Розвиток логічного мислення при визначенні виду транспорту зі спеціальним звуковим сигналом для поїздки за викликом.
9		Безпека у побуті. Пожежа через необережне поводження з вогнем. Вибух внаслідок витoku газу або через невимкнену газову плиту. Ураження електричним струмом унаслідок порушення правил безпеки користування електричними приладами.	Учні повинні знати: - про правила поводження з пошкодженими електроприладами та коли відчувається запах газу; - правила користування газовою плитою Учні повинні вміти: - дотримуватися порядку ввімкнення електроприладу в мережу: спочатку підключати шнур до приладу, а потім - шнур до мережі; відключати в зворотному порядку; - надавати першу домедичну допомогу потерпілому від дії струму	Розвиток зорової пам'яті та уваги при вивченні нового матеріалу. Розвиток мислення та зв'язного мовлення шляхом навчання давати відповіді на запитання при визначенні правил поведінки з пожежонебезпечними предметами. Виховання особистісних якостей (уважності, обережності, спостережливості). Розвиток сприймання та мислення на основі формування вміння визначати небезпеку при відчутті запаху газу. Розвиток письмового мовлення при складанні та записі правил поводження з електроприладами та газовою плитою.
10		Дії під час виникнення пожеж у багатоповерховому будинку, власному будинку. Способи оповіщення про пожежу.	Учні повинні знати: - основні причини виникнення пожежі у багатоповерховому будинку, власному	Розвиток пам'яті в процесі відтворення правил пожежної безпеки, вивчених у молодших класах. Розвиток уяви, шляхом

		Засоби пожежогасіння (хімічно-пінні, вуглекислотні, порошкові). Отруйна дія чадного газу на організм людини.	будинку; - способи оповіщення про пожежу; - про отруйну дію чадного газу на організм людини та способи пересування в приміщенні під час пожежі; Учні повинні вміти: - виконувати правила пожежної безпеки; - користуватися засобами пожежогасіння	вивчення матеріалу про виникнення пожежі в багатоповерховому, власному будинку засобами наочності. Розвиток мислення на основі диференціації та інтеграції дій під час виникнення пожежі у багатоповерховому, власному будинку.
11		Небезпечні речовини. Поняття небезпечної речовини, умовний поділ на групи небезпечних речовин. Поводження з отрутохімікатами. Перша допомога при враженні небезпечними речовинами.	Учні повинні знати: - що являють собою небезпечної речовини; - мати уявлення на які групи поділяють засоби побутової хімії, наводити приклади за допомогою вчителя; - правила поведження з отрутохімікатами Учні повинні вміти: - промивати місце хімічного опіку ще до приїзду лікаря; - надати першу домедичну допомогу, коли на шкіру попала концентрована кислота; - обробити шкіру, уражену негашеним вапном	Розвиток понять про небезпечні речовини засобами різноманітної наочності. Розвиток уваги, зорової пам'яті при умовному поділі небезпечних речовин на групи. Розвиток монологічного мовлення при вивченні правил поведження з отрутохімікатами. Розвиток письмового мовлення при складанні нарису на задану тему.
12		Природні стихійні лиха. Буря та її шкода природі і людині. Попередження про наближення бурі. Правила безпечної поведінки під час бурі у полі, в лісі, вдома. Шторм, сила шторму. Небезпека під час шторму. Штормове	Учні повинні знати: - про природні стихійні лиха, називати їх; - про руйнівні наслідки та шкоду, які стихійні лиханосять природі та людям; - про наявність попередження щодо наближення	Розвиток просторового мислення та орієнтування на прикладі вивчення можливих стихійних лих, характерних для місця проживання учнів. Розвиток логічного мислення на основі виявлення причинно-наслідкових зв'язків між природними стихійними

		попередження. Правила поведінки під час шторму. Паніка та її негативні наслідки.	стихійного лиха; - про основні правила безпечної поведінки під час стихійного лиха; - має загальне уявлення про паніку та її негативні наслідки для роботи рятувальних служб та власного порятунку Учні повинні вміти: - наводити приклади стихійних лих, що характерні для місця проживання учнів; - опанувати власну паніку та допомагати рятувальним службам здійснювати евакуаційні роботи	лихами та їх руйнівними наслідками. Розширення лексичного запасу словами: буря, шторм. Розвиток мисленнєвих операцій аналізу, порівняння на прикладі руйнівної сили шторму у балах та її наслідків. Розширення уявлень про паніку, евакуацію людей, роботу рятувальних служб
	5 год	III. Серед людей.		
13		Вміння володіти собою. Конфліктні ситуації та способи уникнення конфліктів. Гнів, дратівливість. Агресія і шляхи її подолання. Як управляти своїми почуттями.	Учні повинні знати: - про конфліктні ситуації та способи уникнення конфліктів; - як знаходити найкраще розв'язання конфліктних ситуацій (за допомогою учителя) Учні повинні вміти: - управляти своїми почуттями, старатися це застосовувати на практиці у спілкуванні з однолітками та оточуючими людьми	Розвиток уявлень про конфліктні ситуації та способи уникнення конфліктів засобами різноманітної наочності. Розвиток мислення на основі диференціації та інтеграції складових конфлікту та способів його уникнення. Збагачення активного лексичного запасу словами (конфлікт, конфліктна ситуація, агресія)
14		Місто в якому я живу. Селище (відповідно до місцевих умов). Конструктивні особливості сучасних будівель, їх водо, теплопостачання. Можливі небезпечні ситуації (руйнування будівель, пошкодження	Учні повинні знати: - конструктивні особливості сучасних будівель, їх водо, теплопостачання (за малюнковою опорою); - про здатність будівель до руйнування,	Розвиток естетичного сприймання при вивченні теми. Розвиток уявлень учнів про конструктивні особливості сучасних будівель, їх водо, теплопостачання та можливі небезпечні ситуації при їх

		гарячого, холодного водопостачання). Типові причини їх виникнення. Місця, небезпечні для розваг: східці, підвали, горища, будівельні майданчики, будівлі (покинуті, що ремонтуються, будуються), ліфти, дерева, трансформаторні та газорозподільчі станції	пошкодження в них гарячого та холодного водопостачання та дії мешканців при цьому (за допомогою вчителя) Учні повинні вміти: - виконувати рекомендації щодо поведінки у потенційно небезпечних місцях; - аналізувати ситуацію і вибирати до кого звернутися за допомогою у разі небезпеки; - долати страх, відпрацьовувати план дій для спасіння і поступово слідувати йому	експлуатації. Розвиток логічного мислення, пам'яті під час опису за малюнковою опорою. Розвиток громадської свідомості. Розвиток уміння планувати подальшу діяльність. Розвиток активного словника дітей.
15		Небезпечні предмети та дії при їх виявленні. Правила поводження з вибухонебезпечними, горючими та легкозаймистими речовинами.	Учні повинні знати: - про небезпечні предмети (вогнепальна зброя, міни, патрони, гранати, петарди, запальнички, легкозаймисті речовини) - за малюнковою опорою; - про правила поводження при виявленні предметів вогнепальної зброї Учні повинні вміти: - звертатися у служби по знешкодженню та ліквідації вогнепальних предметів при їх виявленні; - поводитися з легкозаймистими речовинами	Розвиток уяви учнів при ознайомленні з небезпечними предметами та діями при їх виявленні. Розвиток уміння планувати подальшу діяльність. Розвиток зв'язного усного монологічного мовлення. Розвиток логічного мислення при встановленні причинно-наслідкових зв'язків. Розвиток узагальнення при вивченні правил поводження з горючими та легкозаймистими речовинами.
16		На відпочинку. Укуси комах, тварин. Можливі реакції організму на	Учні повинні знати: - про безпеку	Розвиток мовлення на основі збагачення словникового запасу

		укуси. Перша допомога при подряпинах, садинах, порізах, укусах (йод, перекис водню, пластир, бинт).	контактів з бродячими тваринами, ігор в районах смітників та захаращених місць; - про можливі реакції організму на укуси; - про необережний контакт з комахами та тваринами, шкідливі наслідки спілкування для організму дитини Учні повинні вміти: - надавати першу допомогу при подряпинах, садинах, порізах, укусах	зоологічною термінологією. Розвиток монологічного мовлення під час опису надання першої допомоги при укусах комах, тварин. Розвиток мотивації природоохоронної діяльності.
17		Безпечний пляж. Як правильно засмагати і купатися. Безпечна подорож на кораблі, човні.	Учні повинні знати: - про позитивний і негативний вплив сонця, води, повітря на здоров'я людини (за малюнковою опорою); - про можливі ускладнення при купанні (пірнанні, виконанні різноманітних ризикових вправ, відпливанні від берега на небезпечну відстань, плаванні на надувних матрацах, гумових кругах) Учні повинні вміти: - приміняти на практиці правила безпечної поведінки при подорожі на кораблі, човні; - надавати домедичну допомогу при сонячних опіках та надмірних перегріваннях організму	Розвиток уваги, зорової пам'яті при роботі з малюнковою опорою. Розвиток мислення на основі диференціації та інтеграції впливу сонця, повітря, води на організм людини. Розвиток логічного мислення при встановленні причинно-наслідкових зв'язків. Розвиток письмового мовлення при складанні нарису за власними спостереженнями. Розвиток людяності, співчуття, бажання прийти на допомогу .

7 клас

(17,5 год, 0,5 год на тиждень)

№ з/п	К-сть годин	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
	5,5	Розділ І. Здоровий спосіб життя		
1		Цінність життя людини. Емоційне здоров'я. Стресовий стан та психологічна рівновага. Стрес: позитивний та негативний. Особливості поведінки в умовах надзвичайної ситуації.	Учні повинні знати: - про стрес і типові причини його виникнення; - про позитивний та негативний стрес; - має уявлення про необхідність збереження рівноваги в стресовій ситуації Учні повинні вміти: - опанувати свою поведінку в умовах надзвичайної ситуації	Розвиток уваги, зв'язного мовлення. Розвиток образної пам'яті, просторових уявлень.
2		Шкідливі звички. Алкоголь та його небезпечність для здоров'я. Наслідки вживання алкоголю для фізичного та психічного здоров'я.	Учні повинні знати: - про вплив алкоголю на здоров'я людини; - про вплив алкоголю на розумові здібності пияка; - про вплив алкоголю на стосунки між людьми Учні повинні вміти: - аналізувати життєві ситуації, пов'язані із вживанням спиртного, робити висновки	Розвиток уваги, пам'яті, зв'язного мовлення, шляхом дискусії з вчителем, учнів між собою. Розвиток зв'язного усного монологічного мовлення, шляхом розгорнутих відповідей на запитання вчителя. Розвиток логічного мислення при поясненні небезпечності вживання алкоголю для здоров'я людини. Розвиток логічного мислення при встановленні причинно-наслідкових зв'язків.
3		Наркотичні речовини, небезпека їх вживання. Використання наркотиків як спроба виходу із стресового стану. Наркотичні та аналогічні хімічні речовини. Наркотична залежність. Відповідальність за	Учні повинні знати: - про ознаки наркотичної залежності; - до кого можна звернутися при бажанні позбутися від наркотичної залежності; - про відповідальність за розповсюдження	Розвиток зв'язного усного монологічного мовлення. Розвиток логічного мислення в процесі встановлення причинно-наслідкових зв'язків. Розширення активного словника (наркотик, наркоманія, токсичність). Розвиток уваги, зорової

		розповсюдження (торгівлю) наркотичними речовинами.	наркотичних речовин Учні повинні вміти: - категорично відмовитись від вживання наркотиків; - вчасно розпізнавати симптоми наркотичної залежності і звертатися по допомогу (анонімні служби, соціальні служби, батьки, психологи тощо); - уникати залучення до розповсюдження наркотиків; - аналізувати життєві ситуації, пов'язані із вживанням наркотиків, робити висновки	пам'яті при роботі з малюнковою опорою.
4		Інфекційні захворювання. Причини інфекційних захворювань (мікроби, віруси). Профілактика інфекційних захворювань.	Учні повинні знати: - про інфекційні захворювання; - про збудники інфекційних захворювань (мікроби, віруси) Учні повинні вміти: - здійснювати профілактичні дії щодо інфекційних захворювань	Розвиток уявлень про різні мікроби і віруси – причини інфекційних захворювань. Розвиток зв'язного усного монологічного мовлення в процесі опису дій по профілактиці інфекційних захворювань. Розвиток логічного мислення при встановленні причинно-наслідкових зв'язків.
5		Що треба знати про туберкульоз, і ВІЛ /СНІД/. Профілактика захворювань. Підтримка людей, які живуть з ВІЛ.	Учні повинні знати: - значення слів ВІЛ /СНІД/; - яких рекомендацій необхідно дотримуватись, щоб ВІЛ не потрапив до організму; - про шляхи проникнення туберкульозної палички в організм людини; - хто такі ВІЛ-інфіковані люди Учні повинні вміти: толерантно відноситись	Розвиток уяви шляхом перегляду навчального фільму. Розвиток просторових уявлень під час роботи з опорними схемами. Розвиток зв'язного мовлення та розширення словникового запасу учнів.

			до ВІЛ-позитивних людей; - спілкуватись з людьми, хворими на туберкульоз без шкоди для власного здоров'я	
	7 год	Розділ II. В навколишньому середовищі		
6		Пожежна безпека. Пожежонебезпечні речовини та матеріали. Небезпека використання відкритого вогню (свічка, бенгальські вогні, каміни).	Учні повинні знати: - про пожежонебезпечні речовини та матеріали; - про небезпеку використання відкритого вогню. Учні повинні вміти: - правильно користуватись свічкою, бенгальськими вогнями; - дотримуватись правил пожежної безпеки при користуванні каміном	Розвиток уявлень про пожежонебезпечні речовини та матеріали. Розвиток зв'язного мовлення та розширення словникового запасу учнів при роботі з навчальними текстами. Розвиток узагальнюючого мислення при формуванні правил поведінки з пожежонебезпечними речовинами та матеріалами.
7		Пожежа в будинку.	Учні повинні знати: - про причини виникнення пожежі; - про особливості поведінки при грубному опаленні у зимовий період; - про небезпеку дихання чадним та зрідженими газами; - підручні засоби захисту органів дихання від чадного та зрідженого газу; - правила поводження під час пожеж. Учні повинні вміти: - правильно діяти під час пожежі у будинку; - обговорювати життєві ситуації на задану тему і робити висновки (за допомогою вчителя); - надавати першу допомогу потерпілим під час пожежі	Розвиток зв'язного усного монологічного мовлення під час описування дій по евакуації під час пожежі (за малюнковою опорою). Розвиток зорової пам'яті при роботі з малюнковою опорою. Розширення активного словника.

8		<p>Дитина і аварійна ситуація. Поняття аварії. Аварії на підприємствах твого міста, населеного пункту, що негативно впливають на життя.</p>	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - які підприємства називають радіаційно небезпечними, пожежо- і вибухонебезпечними, хімічно небезпечними; - як повідомляють про аварії на підприємствах; - основні аварійно небезпечні підприємства свого міста, населеного пункту. <p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначати, які підприємства знаходяться поблизу будинку їх проживання, школи, де вони навчаються (за допомогою батьків, вчителів) 	<p>Розширення загального світогляду дітей та їх пізнань про можливі аварії на підприємствах міста, населеного пункту, де вони проживають.</p> <p>Розвиток мовлення шляхом збагачення активного словникового запасу.</p>
9		<p>Правила поведінки під час аварії на підприємстві.</p>	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - як повідомляють про аварії на підприємстві; - правила поведінки під час аварії на підприємстві; - порядок дій при евакуації під час аварії на підприємстві; <p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначити як захиститися, коли почули повідомлення про аварію на підприємстві 	<p>Розвиток організованості і дисциплінованості дітей – запоруки успішного захисту від наслідків аварії на підприємстві.</p> <p>Розвиток пильності і спостережливості шляхом роботи за опорними схемами.</p> <p>Розвиток бажання прийти на допомогу тим, хто цього потребує.</p>
10		<p>Я пасажир легкового автомобіля. Основні відомості про будову автомобіля. Екологічна безпека.</p>	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - основні поняття про будову автомобіля; - про травмуючі чинники всередині салону; - про безпечні місця в автомобілі; - про можливість зменшення шкідливого впливу автомобіля на навколишнє середовище. <p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вибирати безпечні місця в атомобілі; 	<p>Розвиток зорової пам'яті при перегляді відеоматеріалу.</p> <p>Розвиток зв'язного усного монологічного мовлення в процесі опису салону сучасного легкового автомобіля.</p> <p>Розвиток логічного мислення при встановленні причинно-наслідкових зв'язків.</p>

			- користуватися системами безпеки в сучасному автомобілі	
11		Правила безпеки для пасажирів. Надання першої допомоги під час ДТП.	Учні повинні знати: - як безпечно сісти й вийти з автомобіля; Правила поведінки в легковому автомобілі; Правила безпеки руху в легковому автомобілі; Учні повинні вміти: - позбавляти себе і водія сонливості й монотомії; - надавати першу допомогу під час ДТП	Розвиток зв'язного мовлення, зорової пам'яті і процесів аналізу та синтезу при роботі зі схематичними малюнками. Розвиток зв'язного мовлення та розширення словникового запасу учнів під час роботи з навчальними текстами. Розвиток образної пам'яті, просторового уявлення та мислення. Розвиток узагальнюючого мислення при формулюванні правил безпеки для пасажирів.
12		Попередження травматизму. Велосипед і велосипедист. Правила безпечної їзди. Дорожні знаки для користувача велосипедного транспорту та дорожню розмітку.	Учні повинні знати: - основні поняття про будову велосипеда; - правила дорожнього руху велосипедистам; - дорожні знаки для користувача велосипедного транспорту та дорожню розмітку Учні повинні вміти: - застосовувати правила для велосипедистів на практиці; - надавати першу медичну допомогу при падінні з велосипеда	Розвиток активності і самостійності при виконанні пізнавальних завдань. Розвиток узагальнення в процесі формування правил безпечної їзди на велосипеді. Розвиток зорової пам'яті, уваги при роботі з опорною схемою.
	5 год	III. Серед людей.		
13		Володіння собою. Конфлікти. Способи подолання конфліктів та виходу з них.	Учні повинні знати: - навички стратегії розв'язання конфліктів; Учні повинні вміти: - аналізувати конфлікти і знаходити шляхи їх погашення; - володіти своїми емоціями під час конфлікту	Розвиток уявлень про конфлікт та способи виходу з нього. Розвиток сприймання та мислення на основі формування вміння визначати небезпеку від конфлікту та знаходити шляхи до його подолання.
14		Наодинці вдома. Небажаність запрошення додому	Учні повинні знати: - про небезпеку запрошення незнайомих	Розвиток самостійності при перебуванні наодинці вдома.

		<p>незнайомих та малознайомих людей без відома батьків. «Ошукай себе сам»: спокусливі відповіді на телевікторини по телефону, замовлення мелодій по телефону.</p>	<p>та малознайомих людей у свою квартиру за відсутності дорослих;</p> <ul style="list-style-type: none"> - як себе поводити при проникненні в житло крадіїв, злодіїв; <p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - говорити «ні», (відмовляти) незнайомим дорослим на пропозиції, які можуть призвести до небезпечної ситуації; - говорити «ні» на спокусливі пропозиції пограти у телевізійну вікторину по телефону, замовити мелодію; - управляти власними емоціями в екстремальних ситуаціях; - правильно обирати лінію поведінки при зустрічі з крадіями 	<p>Розширення уявлень учнів про шахрайство, квартирну злочинність. Розвиток мислення під час вирішення логічних завдань. Розвиток зв'язного мовлення під час розповіді за планом.</p>
15		<p>Особиста безпека. Пересторога від нападів з метою пограбування. Пересторога від кишенькових злодіїв. Перелік телефонів, за якими можна зателефонувати у разі небезпеки (службові телефони батьків). Небезпека самостійної прогулянки незнайомою вулицею. Як поводитися, якщо заблукав, куди звернутися по допомогу.</p>	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - про збереження грошей, цінностей при знаходженні у громадських місцях; - перелік телефонів, за якими можна зателефонувати у разі небезпеки (службові телефони батьків); - про небезпеку самостійної прогулянки незнайомою вулицею; <p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - звертатися за допомогою у разі потреби; - вміти користуватися засобами зв'язку 	<p>Розвиток мислення на основі формування вмінь аналізувати та визначати дії, у разі коли заблукав та при загрозі пограбування. Розвиток уміння планувати подальшу діяльність. Розвиток самостійності у діяльності (телефонування батькам, у спеціальні служби в разі небезпеки). Розвиток уявлень про небезпеку прогулянки незнайомою вулицею. Розвиток активного словника дітей.</p>
16		<p>Рух майданами. Рух у місцях, де ремонтують дорогу.</p>	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - правила безпеки руху майданами; - дорожні знаки ремонтних робіт <p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - безпечно рухатись майданами; 	<p>Розвиток зв'язного усного монологічного мовлення. Розвиток активності та самостійності при виконанні пізнавальних завдань. Розвиток процесів аналізу та синтезу при роботі зі</p>

			<ul style="list-style-type: none"> - визначати маршрут безпечного переходу дороги під час ремонтних робіт; - розуміти і виконувати застереження дорожніх знаків 	<p>схемою-опорою.</p> <p>Розвиток просторових уявлень під час роботи зі схемою-опорою.</p>
17		<p>Правила поведінки під час масових заходів (спортивні змагання, концерти на стадіонах, мітинги тощо). Поведінка під час виникнення паніки. Шляхи негайної евакуації при виникненні надзвичайної ситуації.</p>	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - про неможливість регулювання дій натовпу та людини в ньому; - правила поведінки під час масових заходів; - способи регулювання своїми почуттями і діями <p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - виконувати рекомендації організаторів масових заходів, в т.ч. при екстремальних ситуаціях; - управляти своєю поведінкою і вибиратися із натовпу; - уникати участі у потенційно небезпечних діях. 	<p>Розвиток та збагачення загальнокультурного досвіду.</p> <p>Розвиток етичного світогляду під час ознайомлення з правилами поведінки під час масових заходів.</p> <p>Розширення уявлень учнів про різноманітність масових заходів з метою їх соціальної адаптації.</p> <p>Розвиток уваги, зорової пам'яті, зв'язного мовлення.</p> <p>Розвивати логічне мислення в процесі встановлення причинно-наслідкових зв'язків.</p>

8 клас

(17,5 год, 0,5 год на тиждень)

№ з/п	К-сть годин	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
	4,5	Розділ I. Здоровий спосіб життя		
1		<p>Мое здоров'я. Фізичне здоров'я. Безпечне використання природних факторів (вода, сонце, повітря) та дарів природи (гриби, ягоди, лікарські рослини) для оздоровлення організму.</p>	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - як безпечно приймати сонячні та повітряні ванни; - про небезпеки, що трапляються під час купання, та можливість їх уникнення; - про небезпечність використання у харчуванні грибів; - про їстівні та отруйні ягоди; 	<p>Розвиток уваги, зорової пам'яті, зв'язного мовлення.</p> <p>Розвиток образної пам'яті, просторових уявлень.</p> <p>Розвиток логічного мислення в процесі встановлення причинно-наслідкових зв'язків.</p>

			<ul style="list-style-type: none"> - про лікарські властивості деяких цілющих рослин Учні повинні вміти: - оптимально використовувати сонячні промені, повітря та воду для фізичного оздоровлення організму; - дотримуватись основних правил перебування біля водойми; - використовувати для оздоровлення організму цілющі властивості лікарських рослин 	
2		<p>Основні способи та правила загартування. Загартовування за допомогою повітря, води, сонячних променів. Основні вимоги до загартовування: врахування пори року, фізичне здоров'я людини в період початку загартовування; послідовність та системність загартовування.</p>	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - основні поняття про способи та правила загартовування; - способи загартовування влітку та взимку; - про загартовування за допомогою повітря, води, сонячних променів. <p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - застосовувати основні вимоги щодо загартовування; - виконувати прості загартовувальні процедури самостійно 	<p>Розвиток пам'яті на основі запам'ятовування правил загартовування.</p> <p>Розвиток зв'язного усного монологічного мовлення.</p> <p>Розвиток логічного мислення при складанні орієнтовного алгоритму виконання вправ по загартуванню, враховуючи пори року.</p>
3		<p>Продукти. Значення якісних продуктів харчування для забезпечення здоров'я.</p>	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - про значення якісних продуктів харчування для забезпечення здоров'я людини; - про необхідність збалансованого харчування; - чинники, від яких залежить харчування окремої людини; 	<p>Розвиток самостійності в діяльності на основі формування навичок правильного збалансованого харчування з дотриманням режиму.</p> <p>Розвиток зорової пам'яті та логічного мислення при роботі з малюнковою опорою.</p>

			<ul style="list-style-type: none"> - про термін і умови зберігання продуктів; - про значення для здоров'я чистої питної води; - що треба їсти, щоб були гарними волосся, зуби, постава; - чому необхідно вживати продукти, що містять йод; - про хвороби, до яких призводить неякісне, незбалансоване харчування <p style="text-align: center;">Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - харчуватися за режимом; - розрізняти ознаки хвороб, викликані вживанням неякісних продуктів харчування; - надавати домедичну допомогу 	
4		Основні продукти для формування здорового організму (фрукти та овочі, хліб і крупи, молочні та м'ясні продукти).	<p style="text-align: center;">Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - про необхідність збалансованого харчування; - про значення для здоров'я організму регулярного вживання фруктів та овочів; - про значення для здоров'я організму вживання молочних та м'ясних продуктів; - про помірне вживання борошняних та круп'яних виробів <p style="text-align: center;">Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дбати про корисну їжу; - обирати безпечні продукти харчування відповідно особливостям свого здоров'я; - орієнтовно визначати 	<p>Розвиток мисленневих операцій аналізу, порівняння класифікації продуктів за їх енергетичною цінністю, вмістом вітамінів та мікроелементів.</p> <p>Розвиток зв'язного мовлення та розширення словникового запасу учнів під час роботи з навчальними текстами.</p> <p>Розвиток зв'язного мовлення, зорової пам'яті та процесів аналізу й синтезу при роботі зі схематичними малюнками та порівняльними таблицями.</p> <p>Розвиток логічного мислення при встановленні причинно-наслідкових зв'язків.</p>

			<p>калорійність харчових продуктів, які вони мають з'їсти протягом дня;</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначати кількість харчових продуктів, які мають з'їсти, якщо беруть участь у спортивних змаганнях; - визначати кількість харчових продуктів, які можуть з'їсти, якщо впродовж дня мало рухаються 	
	8 год	Розділ II. В навколишньому середовищі		
5		<p>Пожежна безпека. Пожежна безпека при користуванні електричними приладами. Невідкладна допомога при ураженні електричним струмом.</p>	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - про причини виникнення пожеж від електричного струму; - правила пожежної безпеки при користуванні електричними приладами; - перші ознаки зіпсованості електричного приладу; - про невідкладну допомогу при ураженні електричним струмом; - правила гасіння пожеж, викликаних електричним струмом <p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - надавати першу домедичну допомогу при ураженні електричним струмом; - запобігати виникненню пожеж від електричного струму 	<p>Розвиток в учнів знань, умінь, навичок безпечного користування електричними приладами. Розвиток зв'язного мовлення та розширення словникового запасу учнів під час формулювання причин виникнення пожеж в електричних мережах. Розвиток уяви при роботі з малюнками-опорами.</p>
6		<p>Причини виникнення пожеж. Особливості поведінки при грубному опаленні у зимовий період. Запобігання пожежам.</p>	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - про основні причини виникнення пожеж; - правила користування грубним опаленням і камінами у зимовий період; - про шляхи запобігання пожежам 	<p>Розвиток логічного мислення, зорової пам'яті та просторових уявлень при роботі з малюнковою опорою. Розвиток логічного мислення при встановленні причинно-наслідкових зв'язків. Розвиток зв'язного</p>

			<p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - користуватися грубним опаленням; - приймати міри для запобігання пожеж 	<p>мовлення та розширення словникового запасу учнів під час визначення причин виникнення пожеж. Розвиток узагальнення в процесі формування уявлень про шляхи запобігання пожежам.</p>
7		<p>Захист при пожежах. Використання пожежного інвентарю та підручних засобів на першій стадії розвитку пожежі.</p>	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - шляхи самозахисту під час пожежі; - про використання пожежного інвентарю та підручних засобів на першій стадії розвитку пожежі; - правила евакуації з приміщення, де виникла пожежа; - найбільш небезпечні для людини чинники, що виникають на пожежі; - особливості поведінки в разі виникнення пожежі у сусідній квартирі <p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - обирати оптимальний варіант дій по самозахисту під час пожеж; - використовувати підручні засоби для гасіння пожеж на першій стадії загорання (щільне мокре простирадло, ковдра, вода, пісок, земля, тощо...); - вміти захищати органи дихання від гарячого повітря та чадного газу; - вміти надати допомогу людям, на яких загорівся одяг 	<p>Розвиток узагальнюючих умінь при вирішенні практичних задач захисту на пожежах. Розвиток логічного мислення в процесі встановлення причинно-наслідкових зв'язків. Розвиток пізнавальної діяльності учнів при виведенні алгоритму дій по використанню підручних засобів та пожежного інвентарю при гасінні пожежі на першій стадії розвитку.</p>
8		<p>Організація дорожнього руху. Дорожні знаки 5.3, 5.4,</p>	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зону дії знаків 5.3, 	<p>Розвиток зорової, слухової, механічної пам'яті дітей.</p>

		5.31; 6.13, 6.14, 6.15, 6.16, 6.17. Дорожня розмітка 1.5.	5.4, 5.31; 6.13, 6.14, 6.15, 6.16, 6.17; - які дорожні знаки називаються знаками сервісу; - правила поведінки водіїв та пішоходів у зоні дії знаків 5.3, 5.4, 5.31; 6.13, 6.14, 6.15, 6.16, 6.17. Учні повинні вміти: - користуватися правилами дорожнього руху для пішоходів; - вміти правильно читати дорожню розмітку	Розвиток наочно-образного мислення й уяви. Розвиток зв'язного мовлення шляхом розширення й уточнення активного словника дітей назвами вивчених дорожніх знаків. Розвиток самостійності під час малювання дорожніх знаків.
9		Перехід багатосмугової дороги. Знаки 5.17; 1.14-1.16, 1.6-1.7. Оцінка умов переходу дороги.	Учні повинні знати: - правила переходу багатосмугової дороги; - про транспортний потік; - про пошук безпечної дистанції в транспортному потоці між автомобілями Учні повинні вміти: - оцінювати умови переходу багатосмугової дороги; - користуватися дорожніми знаками при переході багатосмугової дороги	Розвиток зв'язного усного монологічного мовлення. Розвиток творчої уяви при сприйманні описової розповіді про перехід багатосмугової дороги. Розвиток наочно-образного мислення і уяви. Розвиток мотивації безпечного переходу багатосмугової дороги.
10		Безпека громадському у транспорті. Безпека на зупинках громадського транспорту.	Учні повинні знати: - травмуючі чинники в громадському транспорті; - як захистити себе під час аварії в громадському транспорті; - правила поведінки пасажирів й водія в салоні громадського транспорту Учні повинні вміти:	Розвиток просторового орієнтування шляхом вивчення правил посадки і висадки з громадського транспорту. Розвиток логічного мислення, пам'яті під час опису за схемою. Розвиток та збагачення загальнокультурного досвіду.

			<ul style="list-style-type: none"> - користуватися правилами безпечної посадки і висадки пасажирів з громадського транспорту; - користуватися громадським транспортом без шкоди для власного життя; - надати допомогу під час ДТП (придати певне положення тіла або кінцівок потерпілого при переломах, використати холод та підручні засоби для зупинки кровотечі) 	
11		Дитина в автономній ситуації. Дії, внаслідок яких дитина може опинитися в закритому обмеженому просторі. Способи подолання ситуації автономії.	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - про дії, внаслідок яких дитина може опинитися в ситуації автономії; - про способи подолання ситуації автономії <p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - опанувати своїми почуттями під час потрапляння в ситуацію автономії; - користуватися підручними засобами для подолання ситуації автономії 	<p>Розвиток зорової пам'яті, просторової орієнтації під час роботи з малюнковою опорою.</p> <p>Розвиток логічного мислення при встановленні причинно-наслідкових зв'язків.</p> <p>Розвиток уміння планувати подальшу діяльність.</p>
12		Екологічні проблеми природного середовища. Взаємозв'язок людини і природи.	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - про екологічні проблеми природного середовища; - значення слів: екологія, технічний прогрес; - про вплив господарської діяльності людини на природу там, де вони проживають 	<p>Розвиток громадянської свідомості.</p> <p>Розвиток загального світогляду при ознайомленні з екологічними проблемами природного середовища.</p> <p>Розвиток логічного мислення при встановленні причинно-наслідкових зв'язків.</p> <p>Розвиток мислення під час вирішення пізнавальних</p>

			<p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - будувати свою громадянську і господарську діяльність без шкоди для природного середовища; - у повсякденному житті зважати на поради екологів 	завдань.
	5 год	III. Серед людей.		
13		<p>Держава на захисті життя та гідності людини. Людина. Турбота держави про неї.</p>	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - про турботу Держави про людину; - про безкоштовне медичне обслуговування; - про безкоштовне навчання у середній школі; - про санаторно-курортне оздоровлення за потребою; - про пенсійне забезпечення <p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - користуватись пільгами, що мають від Держави; - бути вдячними за піклування 	<p>Розвиток просторового мислення під час ознайомлення з матеріалом уроку.</p> <p>Розвиток образної пам'яті, уяви, процесів порівняння й узагальнення.</p> <p>Розвиток активного словника учнів.</p>
14		<p>Служби охорони громадського порядку. Міліція. Суд. Прокуратура. Адвокатура. Їх функції по захисту життя та гідності людини.</p>	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - про функції служб охорони громадського порядку для захисту життя і гідності людини; - про основні завдання та функції Служби Безпеки України; - якими є основні завдання та функції органів міліції; - основні завдання та функції прокуратури, адвокатури <p>Учні повинні</p>	<p>Розвиток самостійного мислення під час розв'язання практичних завдань.</p> <p>Розвиток логічного мислення учнів.</p> <p>Розвиток уміння узагальнювати та систематизувати інформацію.</p> <p>Розвиток усного монологічного мовлення, збагачення словникового запасу.</p>

			<p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - компетентно звертатися за допомогою у служби охорони громадського порядку 	
15		<p>Правова відповідальність неповнолітніх. Приватна та державна власність. Моє та наше.</p>	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - з якого віку настає правова відповідальність неповнолітніх; - мати поняття про приватну та державну власність; - види покарань за крадіжку державного та приватного майна; - знати телефони, адреси служб, куди можна звернутись при крадіжці власного майна, державного майна <p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - знаходити оптимальні дії відповідно ситуації, що склалася, по збереженню державного та власного майна 	<p>Розвиток уваги, образної пам'яті, операції аналізу та синтезу. Розвиток уяви при роботі з тематичними картками. Розвиток зв'язного усного мовлення.</p>
16		<p>У кримінальних обставинах. Населений пункт як соціальне середовище.</p>	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - про існування зон криміногенного характеру, місця їх можливого розташування у вашому населеному пункті; - про межі самозахисту; <p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - уникати криміногенних зон; - удосконалювати свої фізичні та психічні можливості з метою протистояння небезпекам 	<p>Розвиток логічного мислення при встановленні причинно-наслідкових зв'язків. Розвиток зв'язного мовлення та розширення словникового запасу учнів.</p>

17		Кримінальна відповідальність за скоєні злочини. Поняття покарання. Система кримінальних покарань. Кримінальний кодекс України.	Учні повинні знати: - норми законів України щодо захисту життя, здоров'я від злочинних посягань та покарання за скоєні злочини та правопорушення; Учні повинні вміти: - передбачати та уникати небезпечних ситуацій; - приймати рішення відповідно до ситуації, що склалася, по самоврятуванню	Розвиток зорової пам'яті та логічного мислення при встановленні причинно-наслідкових зв'язків. Розвиток узагальнюючого мислення. Розширення активного словника.
----	--	--	--	---

9 клас

(17,5 год, 0,5 год на тиждень)

№ з/п	К-сть годин	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
	6 год	Розділ І. Здоровий спосіб життя		
1		Оздоровлення людини. Життєві навички, сприятливі для здоров'я. Дотримання режиму дня. Правильне раціональне харчування. Загартовування організму.	Учні повинні знати: - що сприяє щоденному оздоровленню людського організму; - що передбачає раціональне харчування; - режим дня дев'ятикласника Учні повинні вміти: - щоденно користуватись навичками, сприятливими для здоров'я; - щоденно виконувати неважкі вправи по загартовуванню організму	Розширення світогляду, валеологічної культури. Розвиток уміння загартовувати свій організм. Розвиток мислення під час вирішення пізнавальних задач.
2		Продукти. Вітаміни (А, В, С, Д, тощо), сіль, цукор та їх значення для росту і розвитку дитячого організму.	Учні повинні знати: - у яких продуктах містяться вітаміни А, В, С, Д;	Розвиток активного словника дітей. Розвиток мислення під час вирішення пізнавальних завдань.

			<ul style="list-style-type: none"> - хвороби, що виникають через недостачу вітамінів; - способи приготування їжі для оптимального збереження вітамінів; - значення солі, цукру для організму людини <p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вибирати продукти харчування, багаті на вітаміни; - вживати цукор та сіль без шкоди для здоров'я 	Розвиток зв'язного мовлення.
3		Дари природи (гриби, ягоди), особливості їх збирання та вживання. Лікарські рослини.	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - значення грибів і ягід, лікарських рослин для здоров'я людини; - терміни дозрівання та правила збирання лісових ягід; - терміни та правила заготівлі лікарських рослин <p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - використовувати цілющі властивості лікарських рослин для поліпшення свого здоров'я; - надавати першу допомогу при отруєнні грибами 	Розвиток образної пам'яті, просторової уяви в процесі роботи з навчальними таблицями. Розвиток зорової пам'яті, дрібної моторики пальців рук та уваги під час роботи з картками. Розвиток активного словника учнів та поповнення його новими словами.
4		Що впливає на здоров'я у ранній юності. Фізіологічні зміни. Шкідливість для здоров'я раннього статевого життя. Вплив тютюнового диму, алкоголю і наркотиків на статево дозрівання.	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - про особливості фізіологічних змін в організмі дівчаток і хлопчиків; - про шкідливість для здоров'я раннього статевого життя; - про негативний вплив тютюнового диму, алкоголю і наркотиків на статево дозрівання <p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - правильно реагувати 	Розвиток логічного мислення при встановленні причинно-наслідкових зв'язків. Розвиток просторової уяви, зорової пам'яті в процесі роботи з тематичними опорними таблицями.

			на фізіологічні зміни, що здійснюються в організмі у період ранньої юності	
5		Особливості купання в морі (великі хвилі, сильні поверхневі та підводні течії).	Учні повинні знати: - правила купання в морі; - про надання першої допомоги при судомах кінцівок рук, ніг; - про надання першої допомоги при захлинанні морською водою Учні повинні вміти: - надавати першу допомогу при судомах кінцівок рук, ніг; - дотримуватись правил безпеки при купанні в морі	Розвиток логічного мислення при розв'язанні пізнавальних завдань. Розвиток зв'язного мовлення в процесі відтворення нового матеріалу.
6		Особливості купання в річці (гірській), у ставку (обривчасте слизьке дно, водорості, забруднене дно, дамби); озері (стояча вода, виділення газів).	Учні повинні знати: - правила купання в річці, ставку, озері; - про небезпеку мулястого, порослого водоростями dna водойми; - про першу допомогу потопаючому Учні повинні вміти: - дотримуватись правил безпеки при купанні у місцевих водоймах; - не розгублюватись під час небезпечної ситуації; - використовувати підручні засоби для допомоги потопаючому	Розвиток логічного мислення, уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки під час аналізу та розв'язання уявних проблемних ситуацій. Розвиток пам'яті та уяви при роботі з опорними таблицями. Розвиток активного словника учнів, поповнення новими словами і словосполученнями.
	7 год	Розділ II. В навколишньому середовищі		
7		Пожежна безпека. Пожежна безпека в електричних мережах.	Учні повинні знати: - правила безпечного користування електричними приладами; - правила гасіння пожеж, викликаних електричним струмом;	Розвиток логічного мислення, зорової пам'яті та просторових уявлень під час виконання практичних завдань. Розвиток логічного мислення під час

			<p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - правильно вимикати прилади з електричних мереж; - користуватися первинними засобами пожежогасіння (вогнегасниками, іншими допоміжними засобами); - обирати оптимальний варіант дій по самозахисту під час пожеж в електричних мережах 	встановлення причинно-наслідкових зв'язків.
8	Особливості поведінки при виникненні пожежі в сусідніх квартирах.	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - правила пожежної безпеки у приватному будинку, квартирі; - про відповідальність за підпал, пожежу, що сталася за необережного поводження; - про відшкодування матеріальних збитків постраждалим від пожеж; - як покинути небезпечну зону під час пожежі; - про домедичну допомогу постраждалим від пожежі <p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дотримуватись правил пожежної безпеки у будівлях, - надавати допомогу при опіках 	<p>Розвиток активного словника учнів, поповнення новими словами і словосполученнями.</p> <p>Розвиток логічного мислення при складанні плану дій при виникненні пожежі у сусідній квартирі.</p> <p>Розвиток узагальнення, оперативної пам'яті.</p>	
9	Безпека руху пішоходів. Перехід дороги з трамвайними коліями. Рух біля залізничних колій.	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - особливості переходу дороги з трамвайними коліями; - правила поведінки на залізничному вокзалі; - особливості руху біля залізничних колій <p>Учні повинні вміти:</p>	<p>Розвиток пам'яті, логічного мислення.</p> <p>Розвиток самостійного мислення під час розв'язання практичних завдань.</p> <p>Розвиток вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.</p>	

			<ul style="list-style-type: none"> - безпечно переходити дорогу з трамвайними коліями; - користуватися сучасними ескалаторами, переходами на залізничних станціях; - обирати безпечну відстань від поїзда, коли він рухається 	
10		Я - пасажир. Правила безпеки для пасажирів.	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - як безпечно сідати й виходити з автомобіля; - правила поведінки в легковому автомобілі; - правила поведінки для водіїв, які стосуються пасажирів <p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - користуватися системами пасивної безпеки в легковому автомобілі (ременями безпеки, підголівниками); - приміняти правила безпеки для пасажирів у повсякденному житті 	<p>Розвиток зорової пам'яті та логічного мислення при встановленні причинно-наслідкових зв'язків.</p> <p>Розвиток логічного мислення.</p>
11		Дії при ДТП.	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - причини ДТП - основні види дорожньо-транспортних пригод; - основні обов'язки пасажирів легкового автомобіля; - як захистити себе від травмування під час ДТП; - про способи зупинки кровотечі <p>Учні повинні вміти</p> <ul style="list-style-type: none"> - знаходити оптимальні дії відповідно ситуації, що склалася, по самоврятуванню та 	<p>Розвиток пам'яті, просторової уяви при роботі з таблицею-опорою.</p> <p>Розвиток монологічного мовлення під час роботи з таблицею-опорою.</p> <p>Розвиток уваги, просторового мислення.</p>

			<p>рятуванню інших людей;</p> <ul style="list-style-type: none"> - виконувати основні обов'язки пасажирів; - накладати марлеву пов'язку 	
12		<p>Забруднення навколишнього середовища. Сільськогосподарська діяльність людини.</p>	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - про вплив сільськогосподарської діяльності на стан природного середовища і здоров'я людини; - про екологічну культуру сучасного ведення сільського господарства; - про забруднення ґрунту у результаті передозування мінеральних добрив; - про небезпечні речовини, що містяться у мінеральних добривах; - про шляхи потрапляння пестицидів в організм людини <p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - у сільськогосподарській діяльності використовувати мінеральні добрива без шкоди для здоров'я; - визначати характерні ознаки надлишку нітратів в овочах; - надавати першу допомогу в разі отруєння пестицидами 	<p>Розвиток логічного мислення при розв'язанні пізнавальних задач.</p> <p>Розвиток зв'язного мовлення при відтворенні нового матеріалу.</p> <p>Розвиток просторового мислення під час вивчення сільськогосподарської діяльності людини.</p>
	5,5 год	III. Серед людей.		
13		<p>Держава на захисті життя і гідності людини. Дискримінація.</p>	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мати уявлення про «Конвенцію про права дитини»; - про «Декларацію прав людини»; - про типи дискримінації та шляхи її подолання 	<p>Розвиток причинно-наслідкового мислення під час аналізу впливу різних впливів дискримінації на поведінку людини, особливості її характеру.</p> <p>Розвиток вміння будувати раціональні</p>

			<p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - користуватись своїми правами; - упереджувати вікову, релігійну, етнічну, національну, зовнішню та фізичну, расову дискримінацію; - бути толерантними по відношенню до інших людей 	<p>прийоми стосунків з оточуючими людьми. Розвиток образної пам'яті, уяви, процесів порівняння й узагальнення.</p>
14		<p>Надзвичайні події, що загрожують безпеці громадянина. Людина і натовп. Види натовпу (випадковий, експресивний, дійовий). Психологія поведінки груп і окремої людини в місцях масового накопичення людей (кінотеатри, стадіони, концерти, демонстрації). Правила поведінки у натовпі для збереження власного життя.</p>	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - про неможливість регулювання дій натовпу та людини в ньому; - особливості психологічного стану людини в місцях масового їх накопичення; - способи регулювання своїми почуттями і діями; - про правила поведінки у натовпі для збереження власного життя <p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - регулювати своїми почуттями і діями, перебуваючи у натовпі; - користуватись правилами безпечної поведінки у натовпі; - уникати участі у потенційно небезпечних діях 	<p>Розвиток зв'язного усного монологічного мовлення при аналізі дій при попаданні людини у натовп і шляхах безпечного виходу з нього. Розвиток причинно-наслідкового мислення, уяви. Розвиток логічного мислення при складанні плану дій у натовпі. Розвиток активного словника учнів.</p>
15		<p>У криміногенних обставинах. Поняття покарання. Система кримінальних покарань.</p>	<p>Учні повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - про систему кримінальних покарань Кримінального кодексу України; - якою є мета покарання; - про види покарань <p>Учні повинні вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - свої дії 	<p>Розвиток логічного мислення при встановленні причинно-наслідкових зв'язків. Розвиток зв'язного усного монологічного мовлення при відтворенні вивченого матеріалу. Розвиток активного словника учнів,</p>

			підпорядковувати відповідно законів України про кримінальну відповідальність за скоєні злочини	поповнення новими словами і словосполученнями.
16		Участь у злочинах та її негативні наслідки для неповнолітніх. Захист у кримінальних ситуаціях. Засоби самозахисту (газові балончики).	Учні повинні знати: - про особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх; - норми законів України щодо захисту життя, здоров'я, майна громадян від злочинних посягань; - дозволені засоби самозахисту, правила їх придбання та використання; - про моделі безпеки при нападі, шантажі тощо Учні повинні вміти: - передбачати та уникати небезпечних ситуацій; - знаходити оптимальні дії до ситуації, що склалася, по самоврятуванню та врятуванню інших людей	Розвиток логічного мислення при встановленні причинно-наслідкових зв'язків між участю у злочинах і її негативними наслідками для неповнолітніх. Розвиток самосвідомості учнів при визначенні життєвих планів. Розвиток активного словника учнів. Розвиток узагальнення, оперативної пам'яті.
17		Соціальні небезпеки. Патології (наркоманія, алкоголізм, жебрацтво, потяг до азартних ігор тощо). Соціальні конфлікти.	Учні повинні знати: - причини, через які можуть виникнути соціальні небезпеки; - хто може бути учасником соціального конфлікту; - наслідки, до яких можуть призвести пасивні дії та участь у вищезгаданих ситуаціях (для ініціаторів, виконавців, пересічних громадян); - про способи запобігання конфліктів і розв'язання їх Учні повинні	Розвиток уміння узагальнювати та систематизувати інформацію. Розвиток логічного мислення, пам'яті при аналізі соціальних небезпек. Розвиток активного словника учнів, поповнення новими словами і словосполученнями. Розвиток самосвідомості учнів при визначенні життєвих планів

			вміти: - розробити алгоритм дій на пропозицію відвідати релігійну секту; - мати та відстоювати власну громадянську позицію відносно існуючого конфлікту	
--	--	--	---	--

Список літератури

1. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник/ Баб'як О.С. та ін. – Харків:Ранок, 2000. 304с.
2. Безпечна поведінка. Інформаційний посібник для підлітків і молоді / Ворник Б.М. та ін. – Київ: ВЦ «Сім'я», 1999. 56с.
3. Бойченко Т.Є. та ін. Основи здоров'я 6 кл. Київ: Генеза, 2006. 143с.
4. Бойченко Т.Є. та ін. Основи здоров'я 8 кл. Київ: Генеза, 2008. 158с.
5. Булгакова А.В. Изучение декларации прав ребёнка и конвенции о правах ребёнка в общеобразовательных учебных заведениях. Методическое пособие для учителей. – Харьков: Факт, 2000. 64с.
6. Василенко Л.Б. Основы безопасности жизнедеятельности. – Харьков: Ранок, 2001. 160с.
7. Заготова С.Н. Валеология. Справочник школьника. – Донецк:ПКФ БАО, 1998.
8. Лозинський В.С. Учїться бути здоровими. – К.: Київський міський центр здоров'я, 2004. 160 с.
9. Правила дорожнього руху України.- Харків: НВП «Світлофор», 2001. 56с.
10. Програма з основ безпеки життєдіяльності для загальноосвітніх закладів України. – К.: Міністерство освіти України, 1999. – 29 с.
11. Програми для допоміжної школи. Географія 6-9 кл. Київ: Богдана, 2006. 63с.
12. Омельченко Л.П. Основи безпеки життєдіяльності. Плани-конспекти уроків 7 клас. – Харків: Ранок, 2002. 268 с.
13. Омельченко Л.П. Основи безпеки життєдіяльності. Плани-конспекти уроків 8 клас. – Харків: Ранок, 2002. 301 с.
14. Цимбал Н.М., Берегова О.Д. Основи долікарської допомоги: Практикум з валеології. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000. 112с.

Видання підготовлено до друку та віддруковано
редакційно-видавничим відділом ЧОПОПП
Зам. № 1014 Тираж 100 пр.
18003, Черкаси, вул. Бидгощська, 38/1